

แผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-1
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-3
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรี	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ปี 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ปี 2566	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ปี 2565	2-11
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	6-4
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปงบประมาณ 2568-2572	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-9

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดลพบุรี	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของ ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	4-6
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	6-5
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 กระตุ้นแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

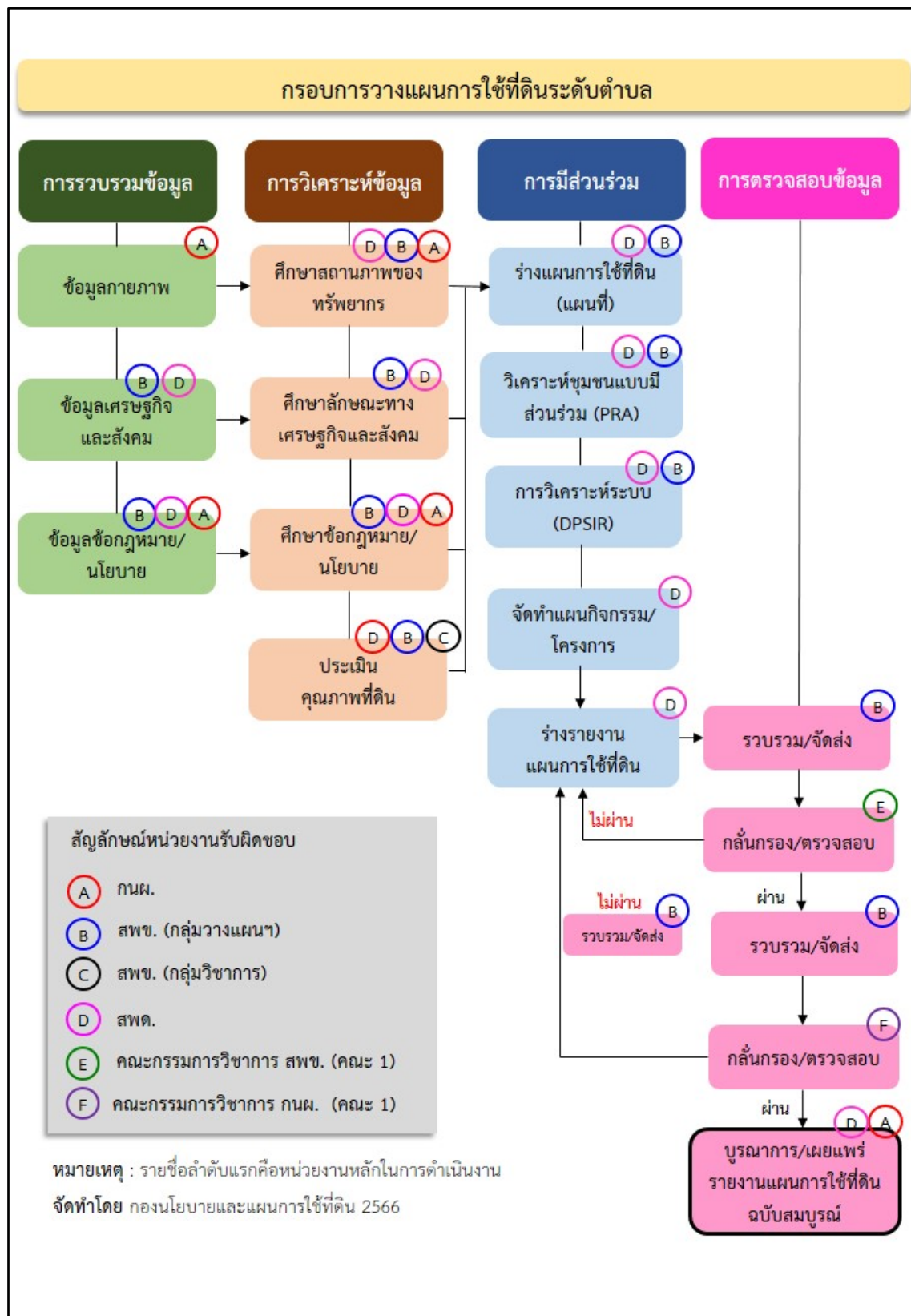
- 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล
- 2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ
- 3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ธารเกษมน่าอยู่ พรั่งพร้อมการศึกษา เกษตรก้าวหน้า ส่งเสริมภูมิปัญญา รักษาคุณภาพชีวิต”
(เทศบาลตำบลธารเกษม, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

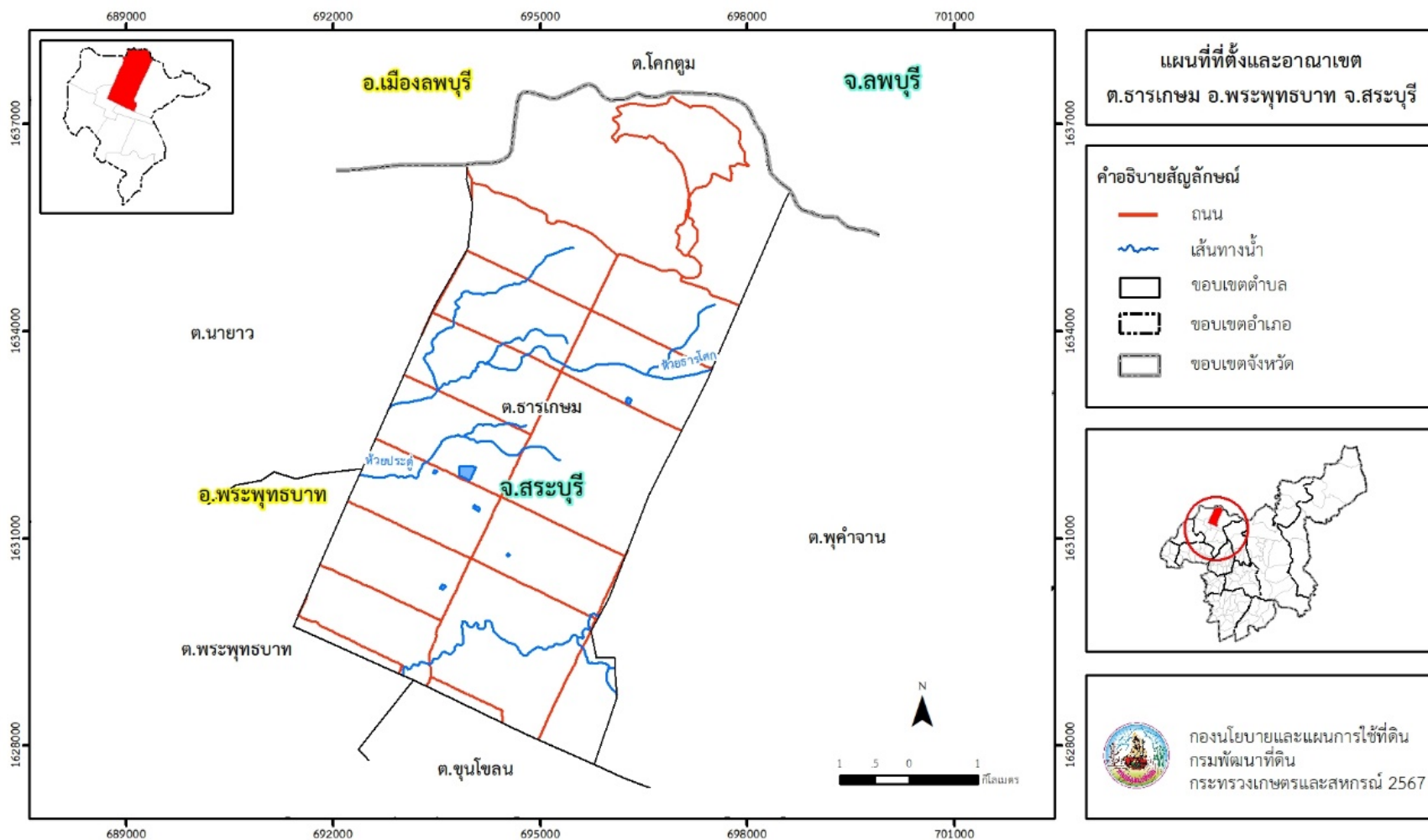
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอพระพุทธบาท มีพื้นที่ประมาณ 37.72 ตารางกิโลเมตร หรือ 23,576 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลพระพุทธบาท ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลพุด่าง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลนายาว ตำบลพระพุทธบาท อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

แผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านธารทองแดง	หมู่ที่ 7 บ้านเขาดินพัฒนา
หมู่ที่ 2 บ้านโพธิ์พร้อมจิตร์	หมู่ที่ 8 บ้านบ่อโคก
หมู่ที่ 3 บ้านภูเขาทอง	หมู่ที่ 9 บ้านหมู่ที่ 9
หมู่ที่ 4 บ้านหนองกระทุ่ม	หมู่ที่ 10 บ้านหมู่ที่ 10
หมู่ที่ 5 บ้านพุขาม	หมู่ที่ 12 บ้านหมู่ที่ 12
หมู่ที่ 6 บ้านธารเกษม	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน และพื้นที่สูงชันทิศเหนือเป็นพื้นที่ที่มีความสูงระหว่าง 100-200 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง และมีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยธารโคก ห้วยประดู่

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.6 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.6 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,128.0 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 105 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 276.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูการเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนกรกฎาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

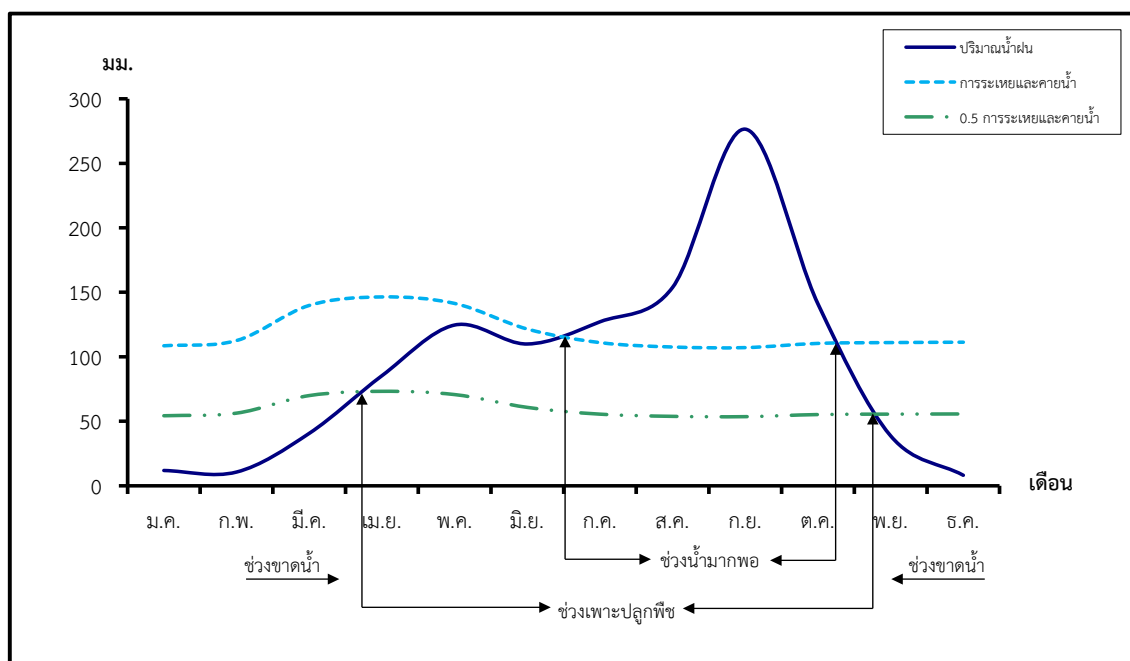
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรี^{/1}

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ^{/2}	ปริมาณฝน
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	ใช้การ ^{/2}
ม.ค.	21.6	32.8	26.6	63.0	11.8	2.0	108.5	11.6
ก.พ.	23.5	34.3	28.2	65.0	10.6	1.7	112.6	10.4
มี.ค.	25.2	35.8	29.7	67.0	40.6	3.5	139.8	38.0
เม.ย.	26.1	36.6	30.5	69.0	85.3	6.2	146.4	73.7
พ.ค.	26.1	35.6	30.0	74.0	124.6	12.3	141.4	99.8
มิ.ย.	25.7	34.7	29.4	76.0	109.9	12.9	121.5	90.6
ก.ค.	25.4	33.9	28.9	77.0	127.1	14.7	111.0	101.3
ส.ค.	25.3	33.6	28.6	78.0	153.8	16.2	107.6	116.0
ก.ย.	25.1	33.0	28.2	82.0	276.5	18.4	107.1	152.7
ต.ค.	24.8	32.9	28.2	77.0	141.0	12.6	110.4	109.2
พ.ย.	23.7	32.8	27.8	67.0	38.7	3.8	111.0	36.3
ธ.ค.	21.7	32.1	26.5	61.0	8.1	1.2	111.3	8.0
เฉลี่ย	24.5	34.0	28.6	71.3	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,128.0	105.5	1,428.4	847.6

หมายเหตุ: ^{/1} เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

^{/2} จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดลพบุรี

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,686 ไร่ หรือร้อยละ 15.64 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ ตัวเมืองและย่านการค้า และโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 13,950 ไร่ หรือร้อยละ 59.16 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พืชไร่ มีเนื้อที่ 12,632 ไร่ หรือร้อยละ 53.57 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย และมันสำปะหลัง เป็นต้น

2) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 138 ไร่ หรือร้อยละ 0.59 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สัก ไม้ยืนต้นผสม และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

3) ไม้ผล มีเนื้อที่ 722 ไร่ หรือร้อยละ 3.07 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะม่วง และมะพร้าว เป็นต้น

4) พืชสวน มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

5) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 409 ไร่ หรือร้อยละ 1.73 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงสุกร และโรงเรือนร้าง เป็นต้น

6) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 20 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 4,484 ไร่ หรือร้อยละ 19.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ และ ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 102 ไร่ หรือร้อยละ 0.44 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ บ่อน้ำในไร่นา คลองชลประทาน และอ่างเก็บน้ำ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,354 ไร่ หรือร้อยละ 5.74 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าสลับไม้ พุ่ม/ ไม้ละเมาะ และพุ่มหญ้าธรรมชาติ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,686	15.64
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	1,225	5.20
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,689	7.16
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	206	0.87
U405	ถนน	164	0.70
U500	พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง	52	0.22
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	299	1.27
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	1	0.01
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	50	0.21
A	พื้นที่เกษตรกรรม	13,950	59.16
A200	ไร่ร้าง	215	0.91
A202	ข้าวโพด	8,771	37.20
A203	อ้อย	1,427	6.05
A204	มันสำปะหลัง	933	3.96
A208	ถั่วเขียว	30	0.13
A213	ข้าวฟ่าง	312	1.32
A218	มันแกว	22	0.09
A228	ทานตะวัน	922	3.91
A301	ไม้ยืนต้นผสม	56	0.24
A303	ปาล์มน้ำมัน	9	0.04
A304	ยูคาลิปตัส	3	0.01
A305	สั๊ก	65	0.28

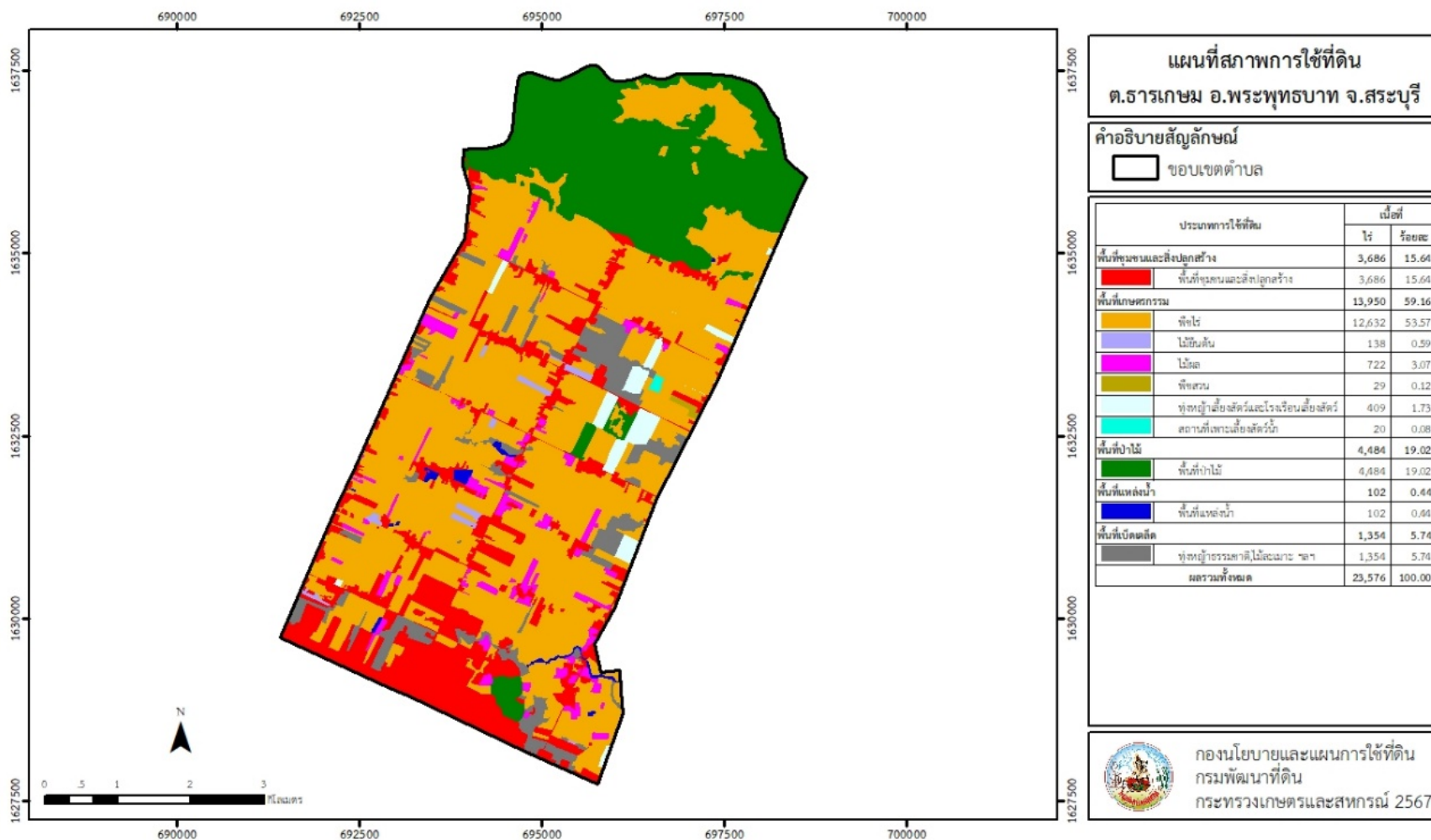
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	5	0.02
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	16	0.07
A401	ไม้ผลผสม	310	1.32
A405	มะพร้าว	129	0.55
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	5	0.02
A407	มะม่วง	222	0.94
A411	กล้วย	24	0.10
A422	มะนาว	16	0.07
A502	พืชผัก	29	0.12
A700	โรงเรือนร้าง	52	0.22
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	2	0.01
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	215	0.91
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	140	0.59
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	20	0.08
F	พื้นที่ป่าไม้	4,484	19.02
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	184	0.78
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	4,300	18.24
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,354	5.74
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	153	0.65
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,201	5.09
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	102	0.44
W201	อ่างเก็บน้ำ	25	0.11
W202	บ่อน้ำในไร่นา	45	0.19
W203	คลองชลประทาน	32	0.14
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		23,576	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลธารเกษม มีประชากรรวม 10,701 คน แยกเป็นชาย 4,815 คน เป็นหญิง 5,886 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 283.68 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,889 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 652 ครัวเรือน หรือร้อยละ 13.34 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 4,237 ครัวเรือน หรือร้อยละ 86.66 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลธารเกษม	4,889	4,815	5,886	10,701
หมู่ที่ 1 ธารทองแดง	121	187	182	369
หมู่ที่ 2 โพธิ์พร้อมจิตร	296	351	387	738
หมู่ที่ 3 ภูเขาทอง	336	416	422	838
หมู่ที่ 4 หนองกระทุ่ม	71	87	101	188
หมู่ที่ 5 พุขาม	264	356	354	710
หมู่ที่ 6 ธารเกษม	177	256	265	521
หมู่ที่ 7 เขาดินพัฒนา	139	213	210	423
หมู่ที่ 8 บ่อโคก	130	165	185	350
หมู่ที่ 9 ธารทองแดง	107	76	99	175
หมู่ที่ 10 เขาดินพัฒนา	528	263	589	852
หมู่ที่ 11 บ่อโคก	410	291	667	958
หมู่ที่ 12 หมู่ที่ 9	171	191	196	387
หมู่ที่ 13 หมู่ที่ 10	820	697	732	1,429
หมู่ที่ 14 หมู่ที่ 12	1,319	1,266	1,497	2,763

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	4,889	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	652	13.34
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	4,237	86.66

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 23,576 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,889 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 4.82 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรม 13,950 ไร่ หรือร้อยละ 59.16 ของเนื้อที่ตำบล (ตารางที่ 2-2) และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 21.40 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำไร่ เนื่องจากจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 652 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมา ได้แก่ อ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์โดยส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2565 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 264,699 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 89,507 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 156,546 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 52,936 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 108,153 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 36,572 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลธารเกษม	210,986	34,381	11,949	7,383	264,699	89,507	156,546	52,936
หมู่ที่ 1 ธารทองแดง	221,042	52,677	6,252	2,335	282,306	83,389	230,344	68,040
หมู่ที่ 2 โพธิ์พร้อมจิตร	261,882	39,794	20,016	15,093	336,785	99,437	165,784	48,948
หมู่ที่ 3 ภูเขาทอง	219,525	45,044	8,244	15,949	288,762	95,824	154,520	51,277
หมู่ที่ 4 หนองกระทุ่ม	337,794	6,663	36,377	3,186	384,020	101,823	263,783	69,942
หมู่ที่ 5 พุขาม	162,976	25,073	5,907	1,659	195,615	94,355	143,717	69,322
หมู่ที่ 6 ธารเกษม	190,462	1,434	9,257	21	201,173	62,403	80,612	25,005
หมู่ที่ 7 เขาหินพัฒนา	213,779	24,523	20,456	7,124	265,883	81,957	136,819	42,174
หมู่ที่ 8 ป่อโศก	156,556	70,222	9,778	1,111	237,667	98,571	189,444	78,571
หมู่ที่ 9 ธารทองแดง								
หมู่ที่ 10 เขาหินพัฒนา								
หมู่ที่ 11 ป่อโศก								
หมู่ที่ 12 หมู่ที่ 9								
หมู่ที่ 13 หมู่ที่ 10								
หมู่ที่ 14 หมู่ที่ 12								

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

หมายเหตุ: เนื่องจากข้อมูลของกรมการพัฒนาชุมชนไม่มี หมู่ที่ 9-14 ของตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลธารเกษม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,083.0 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลธารเกษม มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยธารโศก และห้วยประดู่

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลธารเกษม มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 33 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 7 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ดอน มี 7 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน DI-gclB-RL หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินดงลาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินเต็มไปด้วยก้อนหิน มีเนื้อที่ 13,264 ไร่ หรือร้อยละ 56.26 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน ML-gclC ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 114 ไร่ หรือร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน ML-gclD ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,053 ไร่ หรือร้อยละ 4.47 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน ML-gclE ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 15 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Tk-md-clB ดินตาคลิที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 474 ไร่ หรือร้อยละ 2.01 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clB ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,310 ไร่ หรือร้อยละ 22.52 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 191 ไร่ หรือร้อยละ 0.81 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 3,132 ไร่ หรือร้อยละ 13.29 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน ML ที่ดินดัดแปลง มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 14,446 ไร่ หรือร้อยละ 61.27 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินมวกเหล็ก (ML) และหน่วยเชิงซ้อนของชุดดินดงลานกับที่ดินเต็มไปด้วยก้อนหิน (DI-RL)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

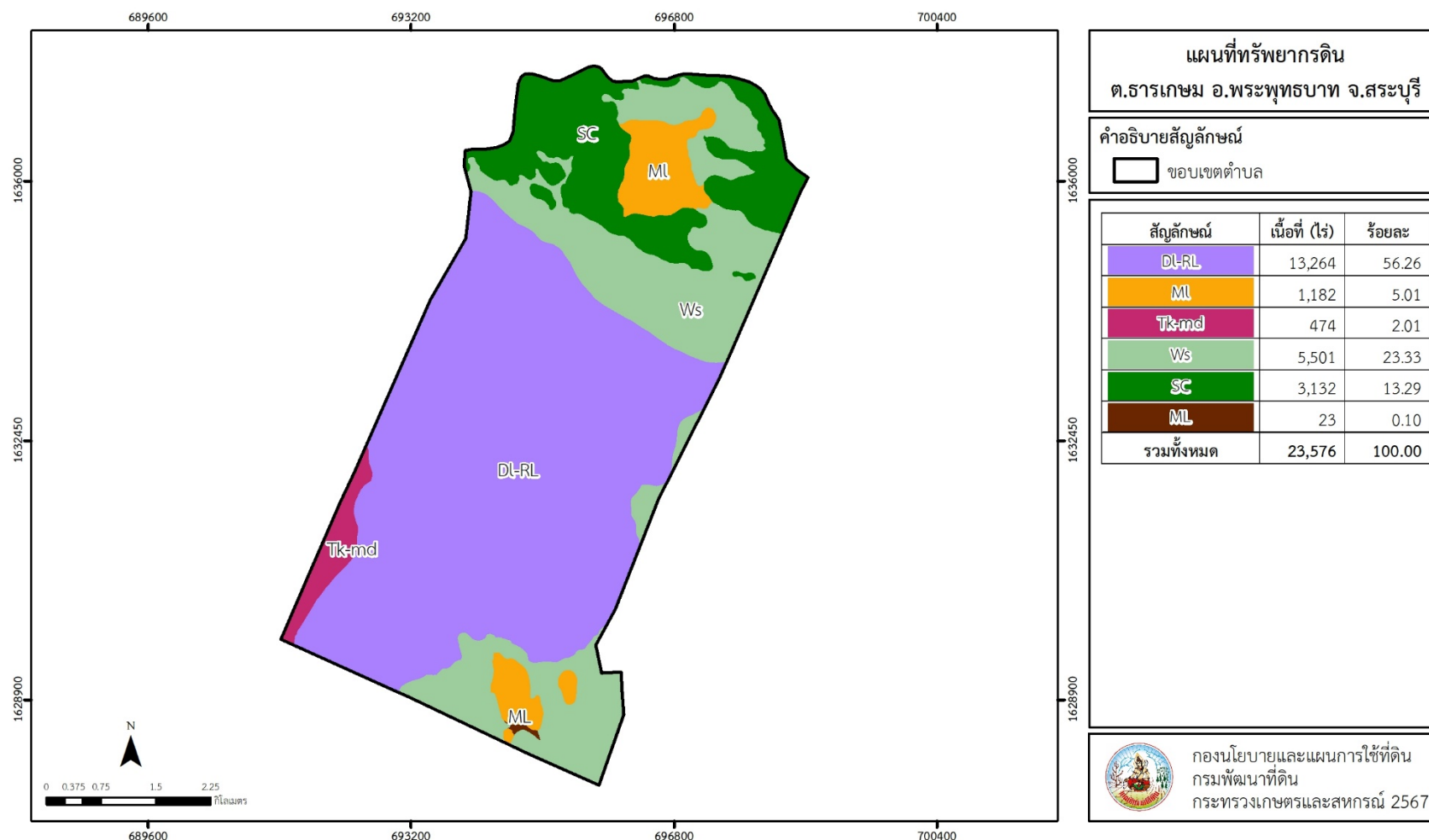
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
DL-gclB-RL	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	>20	>75	6.5-8.0	8.0-8.5	<2	-	13,264	56.26
ML-gclC	5-12	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	114	0.48
ML-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	1,053	4.47
ML-gclE	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	15	0.06
Tk-md-clB	2-5	50-100	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	474	2.01
Ws-clB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	5,310	22.52
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	191	0.81
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,132	13.29
ML	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	0.10
รวมทั้งหมด											23,576	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อ 8 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลธารเกษม คือ

- 1) ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร
- 2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4) ราคาผลผลิตต่ำ
- 5) การชะล้างพังทลายของดิน

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลธารเกษม มีความต้องการ 6 ประการ คือ

1) แก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์

การแก้ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ของดินนั้น จากการวิเคราะห์ดินในพื้นที่ตำบลธารเกษม ปฏิบัติการเป็นกรดเล็กน้อยถึงด่างจัด ดินตื้นถึงชั้นปูนมาร์ลและเป็นดินเหนียวขาดน้ำได้ง่ายในฤดูแล้ง และบางส่วนมีหิน กรวดปะปนในเนื้อดิน ดินมีปริมาณธาตุอาหารที่สำคัญ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียมต่ำ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงบำรุงดิน

2) แก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร

กรณีการแก้ปัญหาดินขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาดินขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรที่ได้ดำเนินการในตำบลธารเกษม คือ สระน้ำในไร่นา ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร อนึ่ง สระน้ำในไร่นา มิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาทำนา แต่จะเป็นการเสริมในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้น จากการตรวจสอบสระน้ำในไร่นาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีจำนวน 16 บ่อ (ข้อมูลปี 2550-2567) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินซึ่งจะมีทั้งพืชไร่ พืชสวน ไม้ผล อาจจะเป็นสระน้ำในไร่นาเพิ่มเติม การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ขุดคู ขุดลอก สระเดิมที่ตื้นเขิน ทำฝายน้ำล้น ขุดร่องสวน เพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง

3) ลดต้นทุนการผลิต

กรณีแก้ไขปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง จากการวิเคราะห์ PRA พบว่าเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูงจาก ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าแรงงาน ค่าน้ำมัน ที่ใช้ในกระบวนการผลิต มีราคาสูงขึ้น และมีการระบาดของแมลงศัตรูพืช ได้แก่ หนอนกระทู้ในข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หนอนและแมลงในพืชผัก ทำให้เกษตรกรมีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชในอัตราที่สูงขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุง โดยการ จัดตั้งธนาคารผลิตเมล็ดพันธุ์พืชในชุมชน จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ส่งเสริมให้เกษตรกรทุกครัวเรือนมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก น้ำหมักชีวภาพ พด.2 น้ำหมัก

สมุนไพร พด.๗ ไว้สำหรับใช้เอง และส่งเสริมให้มีการปลูกพืชปุ๋ยสดแล้วไถกลบปรับปรุงบำรุงดิน ไถกลบ
ตอซังพืชแทนการเผา เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน เพื่อเป็นการลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมี
ในกระบวนการผลิต ร่วมกับให้ความรู้เกษตรกรในการจัดการบริหารศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrate
Pest Management)

4) เพิ่มคุณภาพผลผลิต ให้มีมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด

กรณีที่ผลผลิตราคาต่ำ จากการประชาคมสอบถามเกษตรกรพบว่าผลผลิตมีราคาต่ำ
เนื่องจากผลผลิตที่ได้มีคุณภาพหลากหลาย บางส่วนผลผลิตมีคุณภาพไม่ตรงตามมาตรฐานที่ตลาด
ต้องการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงพัฒนาเพิ่มคุณภาพของผลผลิตให้ตรงตามมาตรฐาน ได้รับการ
รับรองจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ เช่น มาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัย (GAP) เกษตร
อินทรีย์ (PGS/Organic Thailand/IFOAM)

5) ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

กรณีการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินนำมา
แก้ไขปัญหการชะล้างพังทลายของดิน ได้แก่การปลูกหญ้าขวางแนวลาดชันในพื้นที่บริเวณชายเขา พื้นที่ที่
มีความลาดชันของพื้นที่ พื้นที่ที่เป็นลูกคลื่นลอนลาด การปลูกหญ้าแฝกบริเวณริมคลอง และการปลูกพืช
คลุมดิน

ผลจากการจัดทำการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้าน
กายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1 ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 1.2 ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร
- 1.3 ต้นทุนการผลิตสูง
- 1.4 ผลผลิตมีราคาต่ำ
- 1.5 ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ

- 2.1 การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2 จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.3 ลดต้นทุนการผลิต
- 2.4 ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาด
- 2.5 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก และพืชคลุมดิน

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ

- 3.1 ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2 ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.3 ต้นทุนการผลิตพืชสูง เนื่องจากราคาปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
- 3.4 ผลผลิตมีคุณภาพไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ไม่ได้มาตรฐาน
- 3.5 การชะล้างพังทลายของดิน สูญเสียหน้าดิน

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ

- 4.1 แหล่งน้ำที่มีอยู่ต้นเหินจากตะกอน
- 4.2 ขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำเกษตร
- 4.3 ผลผลิตพืชมีคุณภาพต่ำ ลงทุนสูง
- 4.4 รายได้ทางการเกษตรต่ำ ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ
- 4.5 สูญเสียหน้าดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1 ปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด ปุ๋ยอินทรีย์
- 5.2 จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร และพัฒนาต่อยอดกลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS
- 5.3 บริการวิเคราะห์ดินเพื่อให้ทราบธาตุอาหารพืชพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน พืช น้ำ
- 5.4 พัฒนาหมอดินอาสา

อนาคต

- 5.7) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- 5.8) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในเขตพัฒนาที่ดิน
- 5.9) จัดตั้งหมู่บ้านปลอดขยะอินทรีย์ต้นแบบ
- 5.10) ยกย่องคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

ดังรายละเอียดรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 พื้นที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) ไม่มีระบบชลประทานแต่ดินดี

- 1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงต้นฤดูฝนโดยปลูกตั้งแต่ เดือนเมษายนถึงเดือนสิงหาคม และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือน กรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน
- 2) อ้อยโรงงาน เกษตรกรจะปลูกอ้อยในช่วงฤดูฝนในช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป โดยพันธุ์ที่ปลูกได้แก่ พันธุ์ขอนแก่น และขอนแก่น ๓
- 3) ถั่วเขียว เกษตรกรจะปลูกถั่วเขียวหลังเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หรือหลังเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงปลายเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน เก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมกราคม ถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป
- 4) ไม้ผล ที่นิยมปลูกได้แก่ กล้วยน้ำว่า มะพร้าว มะม่วง อินทผาลัม
- 5) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ สัก ประดู่ เต็ง ตะแบก ยางนา

4.2.2 พื้นที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ ไม่มีระบบชลประทานและดินไม่ดี

- 1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงต้นฤดูฝนโดยปลูกตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงเดือนสิงหาคม และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือน กรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน
- 2) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลังในช่วงต้นฤดูฝนตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวในเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป
- 3) มันแกว เกษตรกรจะปลูกมันแกวหลังเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงปลายเดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายนและเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมกราคม ถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป
- 4) ไม้ผล ที่นิยมปลูกได้แก่ มะพร้าว มะม่วง กล้วยน้ำว่า
- 5) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูกได้แก่ สัก ประดู่ เต็ง ตะแบก ยางนา
- 6) พืชทางเลือก ได้แก่ พืชผักสวนครัว ผักสลัด กวางตุ้ง คะน้า พริกทอง บวบ พริก ข้าวโพดฝักสด กระเจี๊ยบเขียว

แผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ระบบเกษตร	เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พื้นที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) ไม่มีระบบชลประทานแต่ดินดี													
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์						ปลูกข้าวโพด				เก็บเกี่ยว			
มันสำปะหลัง		เก็บเกี่ยว			ปลูกมันสำปะหลัง								
อ้อย		เก็บเกี่ยว					ปลูกอ้อย						
ถั่วเขียว		เก็บเกี่ยว										ปลูกถั่วเขียว	
ไม้ผล													
ไม้ยืนต้น													
พื้นที่มีศักยภาพการผลิตต่ำไม่มีระบบชลประทานและดินไม่ดี													
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์						ปลูกข้าวโพด				เก็บเกี่ยว			
มันสำปะหลัง		เก็บเกี่ยว			ปลูกมันสำปะหลัง								
มันแกว		เก็บเกี่ยว										ปลูกมันแกว	
ไม้ผล													
ไม้ยืนต้น													
พืชผัก													

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ Food and Agriculture Organization of the United Nations หรือ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่กร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเขียว ทานตะวัน

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

หน่วยที่ดิน	ข้าวโพด	ถั่วเขียว	ทานตะวัน
DL-gclB-RL	S2o	S2os	S2o
ML-gclC	S3r	S2ers	S3r
ML-gclD	S3er	S3e	S3er
ML-gclE	N	N	N
Tk-md-clB	S2r	S1	S2r
Ws-clB	S2r	S2s	S2r
Ws-clC	S2er	S2es	S2er

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e: ความเสียหายจากการกัดกร่อน

r: สภาวะการหยั่งลึกของราก

o: ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

s: ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีรายละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยา และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี สามารถกำหนดออกเป็น 7 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตประมง เขตปศุสัตว์ เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 13,520 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 57.34 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้ข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะพร้าว กล้วย

(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ สัก

(3) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 245 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย มันสำปะหลัง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 698 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.96 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว กล้วย มะม่วง มะนาว

(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 128 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก ไม้ปลูกเพื่อการค้า

(3) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 12,388 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 52.54 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวฟ่าง ทานตะวัน

(4) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ ถั่วเขียว ถั่วเหลือง มันแกว

6.2.2 เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 20 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่างๆ

6.2.3 เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 408 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.73 ของเนื้อที่ เป็นเขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่างๆ โดยประเภทของโรงเรียนที่พบได้แก่ โรงเรียนเลี้ยงโค กระบือ และม้า โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรียนเลี้ยงสุกร

6.2.4 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,685 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 15.63 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,283 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 13.93 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 351 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.49 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 50 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท้องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.5 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 103 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.44 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา คลองชลประทาน เป็นต้น

6.2.6 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,356 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.75 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ เป็นต้น

6.2.7 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 4,484 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 19.02 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าผลัดใบสมบูรณ์

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือ ปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถ

ยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

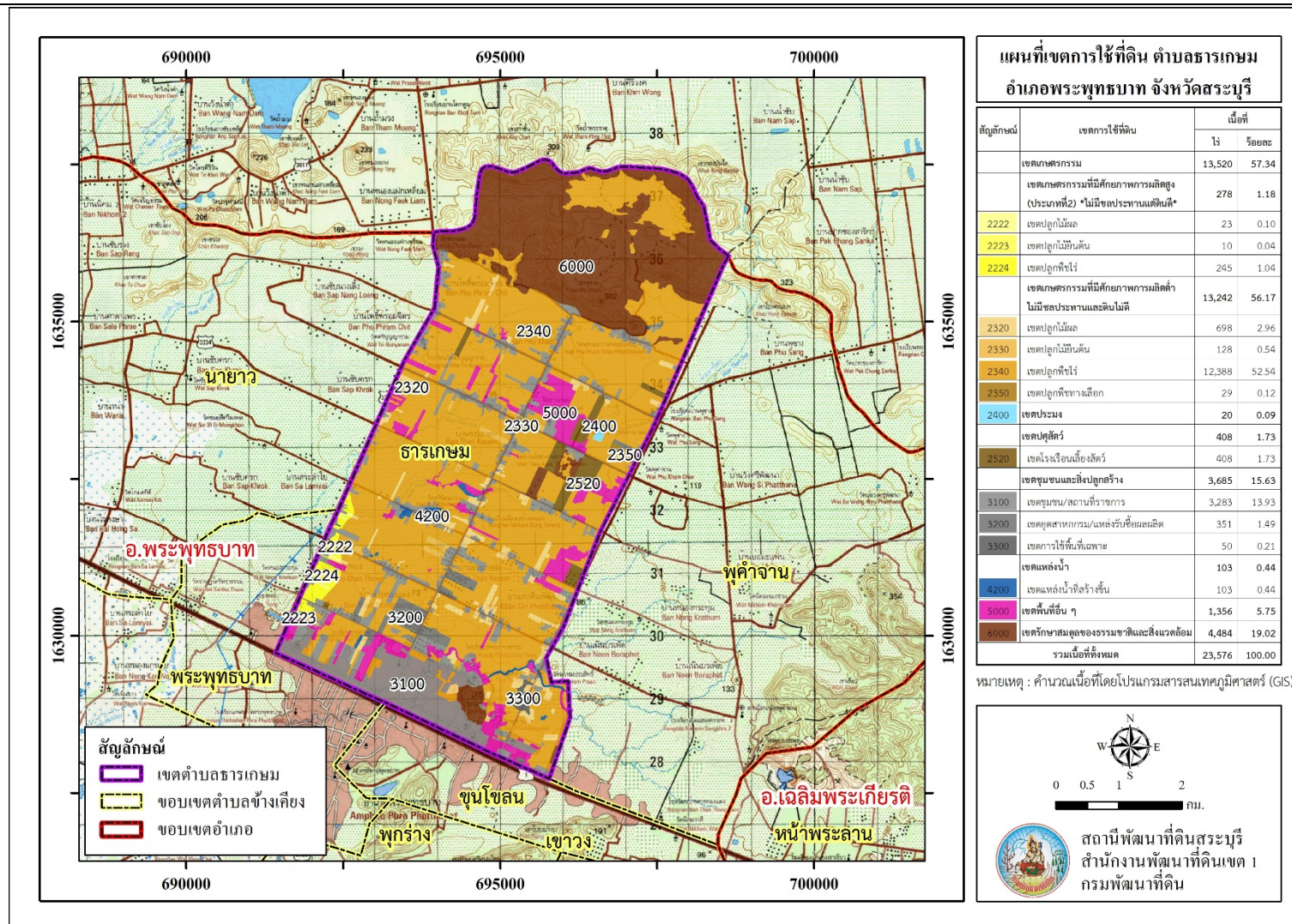
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	1. เขตเกษตรกรรม	13,520	57.34
	1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูงประเภทที่ 2	278	1.18
2222	1.1.1 เขตปลูกไม้ผล	23	0.10
2223	1.1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น	10	0.04
2224	1.1.3 เขตปลูกพืชไร่	245	1.04
	1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	13,242	56.17
2320	1.2.1 เขตปลูกไม้ผล	698	2.96
2330	1.2.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น	128	0.54
2340	1.2.3 เขตปลูกพืชไร่	12,388	52.54
2350	1.2.4 เขตปลูกพืชทางเลือก	29	0.12
2400	2. เขตประมง	20	0.09
	3. เขตปศุสัตว์	408	1.73
2520	3.1 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	408	1.73
	4. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,685	15.63
3100	4.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,283	13.93
3200	4.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	351	1.49
3300	4.3 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	50	0.21
	5. เขตแหล่งน้ำ	103	0.44
4200	5.1 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	103	0.44
5000	6. เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,356	5.75
6000	7. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4,484	19.02
	รวมเนื้อที่ทั้งหมด	23,576	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม ไปเสนอต่อเทศบาลตำบลธารเกษม เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1. พื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ประเภทที่ 2 (ไม่มีระบบชลประทาน แต่ดินดี)

เขตพืชไร่ มีแผนงาน/โครงการดังนี้

1.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

- 1.1.1 ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร
- 1.1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 1.1.3 การส่งเสริมปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- 1.1.4 การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร
- 1.1.5 การรณรงค์ไถกลบตอซังพืช
- 1.1.6 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์/ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 1.1.7 การพัฒนาเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบ PGS
- 1.1.8 บริการตรวจวิเคราะห์ดินพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช

1.2 การบริหารจัดการน้ำ

- 1.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 1.2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก/ฝายชะลอน้ำ

1.3 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.3.1 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน และปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

เขตไม้ผล ไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการดังนี้

1.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1.1 ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบ PGS

1.1.4 บริการตรวจวิเคราะห์ดินพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช

1.2 การบริหารจัดการน้ำ

1.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

1.2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก/ฝายชะลอน้ำ

1.3 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.3.1 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน

2. พื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ (ไม่มีระบบชลประทานและดินไม่ดี)

เขตพืชไร่ มีแผนงาน/โครงการดังนี้

1.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1.1 ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

1.1.3 การส่งเสริมปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

1.1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.5 การรณรงค์ไถกลบตอซังพืช

1.1.6 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์/ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

1.1.7 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบ PGS

1.1.8 บริการตรวจวิเคราะห์ดินพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช

1.2 การบริหารจัดการน้ำ

1.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

1.2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก/ฝายชะลอน้ำ

1.3 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.3.1 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน และปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

เขตไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชทางเลือก มีแผนงาน/โครงการดังนี้

1.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1.1 ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

1.1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบ PGS

1.1.4 บริการตรวจวิเคราะห์ดินพร้อมให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช

1.2 การบริหารจัดการน้ำ

1.2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

1.2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก/ฝายชะลอน้ำ

1.3 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.3.1 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น เขตเกษตรกรรมทางเลือก

1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืช และการหารองรับ การปรับเปลี่ยนชนิดพืช การรวมกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ตลาดซื้อขายผลผลิตล่วงหน้า การเพิ่มช่องทางการตลาดการแปรรูป และเพิ่มมูลค่าผลผลิต (สำนักงานเกษตรอำเภอพระพุทธบาท, สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, สำนักงานสหกรณ์จังหวัด,สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระพุทธบาท, บริษัทเอกชนในพื้นที่ จังหวัดสระบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง)

2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย GAP (กรมวิชาการเกษตร)

3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี (สำนักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ)

4. สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก (เทศบาลตำบลธารเกษม, กรมทรัพยากรน้ำ) ขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1. สนับสนุนการพัฒนาเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำ และระบบส่งน้ำเพื่อกระจายน้ำสำหรับการเกษตร (สำนักงานชลประทานจังหวัดสระบุรี)

2. การขยายพันธุ์และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มแหล่งอาหารในแหล่งน้ำชุมชน (ประมงจังหวัดสระบุรี)

7.3.3 พื้นที่โรงเรียนเลี้ยงสัตว์

จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพิ่มทักษะให้แก่เกษตรกรเพื่อให้ผลิตสินค้าได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด และควบคุมโรคระบาด (สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพระพุทธบาท)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ และ การบริหารจัดการน้ำ

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลธารเกษม
กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

1) **สำรวจและออกแบบระบบพัฒนาที่ดิน และน้ำทั้งตำบลธารเกษม** โดยเริ่มจากพื้นที่ดอน
หมู่ที่ 2, 5, 8 โดยเน้น 3 กิจกรรม คือ

- 1.1) การปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว
- 1.2) ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ/ฝายน้ำล้น
- 1.3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ ด้วยวิธีกล และวิธีพืช

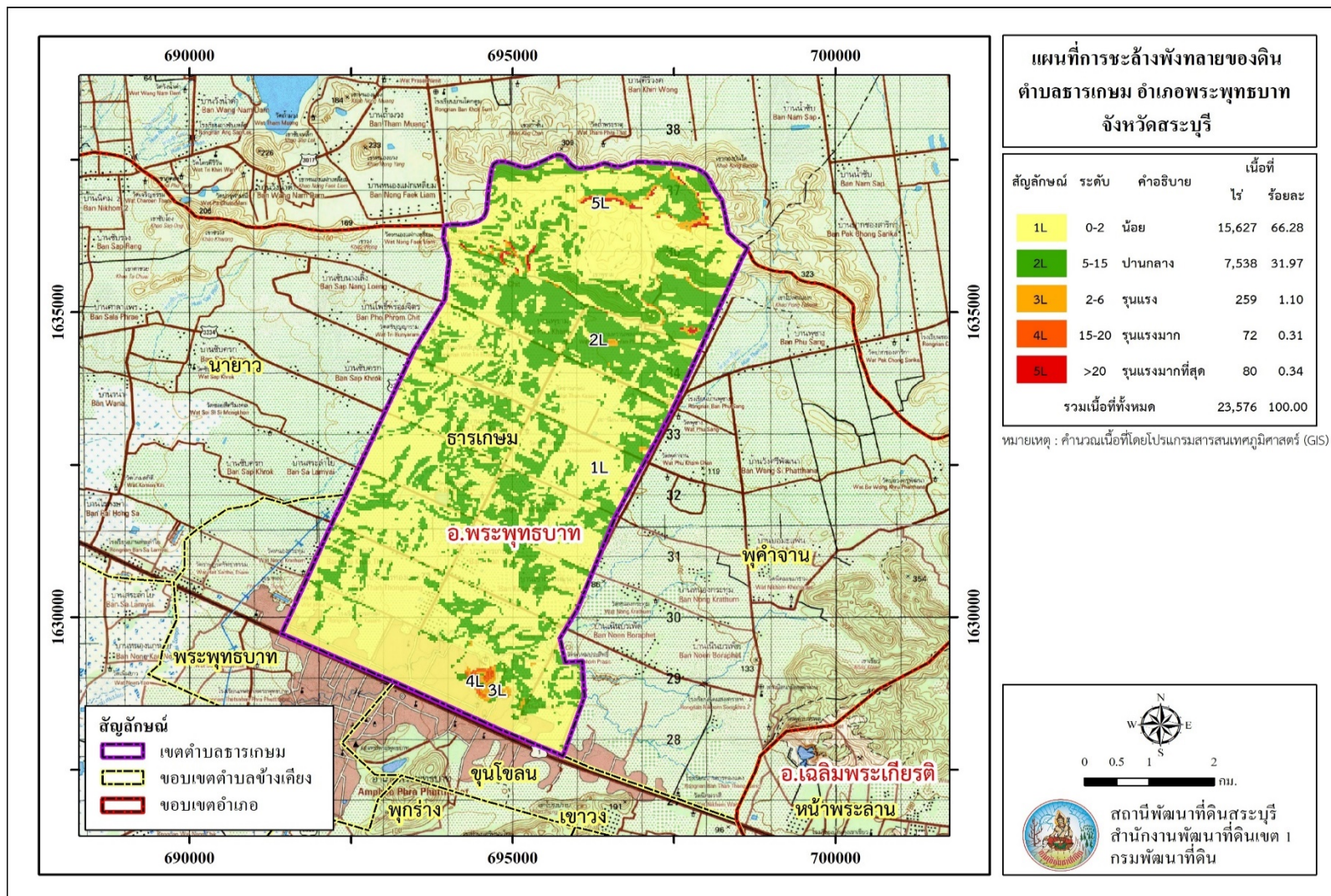
ในส่วนพื้นที่ตอนกลาง (หมู่ที่ 6) และพื้นที่ตอนล่าง (หมู่ที่ 1,3,4,7) ให้สำรวจออกแบบ
ระบบน้ำทั้งระบบ ตามข้อเสนอ 6 ประการ คือ (1) ขุดลอกแหล่งน้ำที่มีอยู่แต่ตื้นเขิน (2) ก่อสร้างแหล่ง
น้ำเพิ่มเติม(3) การสร้างระบบส่งน้ำ (4) ก่อสร้างระบบระบายน้ำ (5) ทำคันล้อมป้องกันน้ำท่วม (6) บ่อ
บาดาล ทั้งนี้การสำรวจออกแบบจะประสานขอข้อมูลจากสถาบันและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้
สามารถดำเนินการได้เร็วขึ้น โดยเลือกพื้นที่เป้าหมายจากแผนที่การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้
ที่ดิน (รูปที่ 7-1)

2) **การพัฒนาที่ดิน และน้ำทั้งระบบ**

อีกทางเลือกหนึ่งในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดินการขาดแคลนน้ำในการ
ทำการเกษตร ปัญหาน้ำท่วมขัง คือ การขับเคลื่อนกิจกรรมภายในเขตพัฒนาที่ดิน ดำเนินการจัดทำ
ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 ในพื้นที่
ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

แผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง ประเภทที่ 2 1. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 23 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 10 ไร่ 3. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 245 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	1,325,250
	1.1 ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	2,500
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)	148,000
	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	3,000
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	25,000
	1.5 รมรงค์ไถกลบตอซังพืช	190,000
	1.6 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์/ธนาคารพืชปุ๋ยสด	1,000,000
	1.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ PGS	100,000
	1.8 บริการวิเคราะห์ดินพร้อมคำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช	15,000
	2. บริหารจัดการน้ำ	1,225,000
	2.1 ก่อสร้างสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	625,000
	2.2 ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	600,000
	3. การชะล้างพังทลายของดิน	3,450,000
	3.1 รมรงค์ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	1,200,000
	3.2 ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน	2,250,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ 1. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 290 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 78 ไร่ 3. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,798 ไร่ 4. พืชทางเลือก เนื้อที่ 29 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	2,020,500
	1.1 ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	12,500
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)	148,000
	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.4 การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	200,000
	1.5 รมรงค์ไถกลบตอซังพืช	190,000
	1.6 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์/ธนาคารพืชปุ๋ยสด	1,000,000
	1.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ PGS	100,000
	1.8 บริการวิเคราะห์ดินพร้อมคำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช	15,000
	1.9 สาธิตการผลิตใช้ปุ๋ยหมัก	340,000
	2. บริหารจัดการน้ำ	225,000
	2.1 ก่อสร้างสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	125,000
	2.2 ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100,000
	3. การชะล้างพังทลายของดิน	3,450,000
	3.1 รมรงค์ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	1,200,000
	3.2 ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน	2,250,000
รวมเขตการใช้ที่ดิน	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	3,345,750
	2. บริหารจัดการน้ำ	1,450,000
	3. การชะล้างพังทลายของดิน	6,900,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	11,695,750

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.เขตปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และเขตเกษตรกรรมทางเลือก	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการแปรรูป และเพิ่มมูลค่าผลผลิต จัดหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระบุรี,สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสระบุรี) 2. อบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย GAP (กรมวิชาการเกษตร) 3. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล/หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา) 4. อบรมให้ความรู้การจัดการศัตรูพืชแบบชีววิธี (กรมส่งเสริมการเกษตร, สวทช.)
2. เขตแหล่งน้ำ	1. พัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ ระบบกระจายน้ำเพื่อการเกษตร (สำนักงานชลประทานสระบุรี) 2. พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก (กรมทรัพยากรน้ำ) 3. ขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน (เทศบาลธารเกษม)
3.พื้นที่โรงเรือนเลี้ยงสัตว์	1.อบรมถ่ายทอดความรู้ในการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด (สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพระพุทธบาท) 2.ป้องกันควบคุมโรคระบาดในสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพระพุทธบาท)

แผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	โครงการ	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1.เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง ประเภทที่ 2	1.การปรับปรุงบำรุงดิน								265,050	265,050	265,050	265,050	265,050	1,325,250	
	ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	500	500	500	500	500	2,500	พด.
	จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,000	พด.
	ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	พด.
	พัฒนากลุ่มเข้มแข็ง	กลุ่ม	1	1	1	1	1	5	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000	พด.
	รณรงค์เฝ้ากลบตอซังพืช	ไร่	100	100	100	100	100	500	3,800	3,800	3,800	3,800	3,800	19,000	พด.
	จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	พด.
	พัฒนากลุ่ม PGS	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	พด.
	บริการวิเคราะห์ดินฯ	ตัวอย่าง	30	30	30	30	30	150	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
	2.การบริหารจัดการน้ำ								325,000	325,000	325,000	325,000	325,000	1,625,000	
	ก่อสร้างแหล่งน้ำในไรนา	แห่ง	5	5	5	5	5	25	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	625,000	พด.
	ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	แห่ง	2	1	1	1	1	6	200,000	100,000	100,000	100,000	100,000	600,000	พด.
	3.การชะล้างพังทลายของดิน								690,000	690,000	690,000	690,000	690,000	3,450,000	พด.
	รณรงค์ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
	ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	100	1000	100	100	100	500	450,000	450,000	450,000	450,000	450,000	2,250,000	พด.
2.เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตต่ำ	1.การปรับปรุงบำรุงดิน								352,250	352,250	352,250	352,250	352,250	1,761,250	
	ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์	ราย	500	500	500	500	500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500	พด.
	จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,000	พด.
	ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	พด.
	พัฒนากลุ่มเข้มแข็ง	กลุ่ม	8	8	8	8	8	40	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พด.
	รณรงค์เฝ้ากลบตอซังพืช	ไร่	100	100	100	100	100	500	3,800	3,800	3,800	3,800	3,800	19,000	พด.
	จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	โครงการ	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
2. เขตเกษตรกรรม ที่มีศักยภาพการ ผลิตต่ำ (ต่อ)	พัฒนากลุ่ม PGS	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	พด.
	บริการวิเคราะห์ดินฯ	ตัวอย่าง	30	30	30	30	30	150	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
	2.การบริหารจัดการน้ำ								325,000	325,000	325,000	325,000	325,000	1,625,000	
	ก่อสร้างแหล่งน้ำในไรนา	แห่ง	5	5	5	5	5	25	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	625,000	พด.
	ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	แห่ง	2	1	1	1	1	6	200,000	100,000	100,000	100,000	100,000	600,000	พด.
	3.การชะล้างพังทลาย ของดิน								690,000	690,000	690,000	690,000	690,000	3,450,000	พด.
	รณรงค์ส่งเสริมการปลูก หญ้าแฝก	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
	ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำ	ไร่	100	1000	100	100	100	500	450,000	450,000	450,000	450,000	450,000	2,250,000	พด.
รวมทั้งหมด									2,647,300	2,647,300	2,647,300	2,647,300	2,647,300	13,236,500	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. แผนที่ขอบเขตตำบล (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล. แหล่งที่มา : <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop_1 มีนาคม 2567.

ที่ปรึกษา

นางนงนุช ศรีพุ่ม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
นางมัทธนา ชัยมหาวัน	ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน
นางปวีณา ยงยีน	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิเคราะห์ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน

คณะผู้จัดทำ

นางสาวรวมพร มูลจันทร์	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นายสมเกียรติ เหลืองเจริญทิพย์	เจ้าพนักงานการเกษตรชำนาญงาน
นางสาวสายวรุณ แสนเมืองมูล	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางวรรณณา กรองทอง	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
ว่าที่ร้อยตรีหญิงทิพวรรณ หุ่นพงษ์	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวกิตติญา จำรูญทิพวรรณ	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นายประวัตติ ศรีวิเชียร	นักวิชาการเกษตร
นางสาวมณีนีรัตน์ หอมหวล	นักวิชาการเกษตร
นายธเนศ คล้ายเมือง	นักวิชาการเกษตร
นางสาวปิยวรรณ รูปทอง	นักวิชาการเกษตร
นางสาวบุปผา อยู่ทิม	นักวิชาการเกษตร
นายวีระยุทธ คชวรรณ	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย
สิบโทสิริวิชญ์ ปันปวง	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
นางสาวกัญฐิกา อยู่ประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
นางสาวสุวรรณา สมนึก	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวณัฐธณัฏฐ์ ศาลาจันทร์	เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
นางสายวรุณ นามวงษา	นักวิชาการเงินและบัญชี
นางสาวพรพรพรรณ อยู่ประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ธุรการ

กรมพัฒนาที่ดิน

ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ

www.idd.go.th

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี

Land Development Station, Saraburi Province

เลขที่ 36 หมู่ที่ 8 ตำบลพุทรา

อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี 18120

หมายเลขโทรศัพท์ 036-733126

E-mail : sri01@idd.go.th